

Caruna (Caruna Espoo Oy ja Caruna Oy)

17.2.2026

CARUNAN LAUSUNTO TYÖRYHMÄN MIETINNÖSTÄ, JOKA SISÄLTÄÄ EHDOTUKSEN UUDEKSI VALMIUSLAIKSI**7. luku. Työvoiman saatavuuden turvaaminen**

7 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

41 § PALVELUSSUHTEEN EHDOSTA POIKKEAMINEN JA 43 § IRTISANOMISAJAN PIDENTÄMINEN

Käsityksemme mukaan valmiuslain 41 §:n ja 43 §:n mukaisia poikkeuksia normaaliajan lainsäädännöstä tulee voida soveltaa myös sähköhuollon turvaamiseen liittyvissä tehtävissä, ja tämän soveltamisalan on syytä kattaa nimenomaisesti myös sähköverkkoyhtiöt. Asia tulisi kirjata sääntelyyn selkeästi, jotta tulkinnanvaraa ei jää.

13. luku. Välttämättömien hyödykkeiden ja palvelujen saatavuuden turvaaminen

13 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

88 § VÄLTTÄMÄTTÖMIEN HYÖDYKKEIDEN JA PALVELUIDEN SAATAVUUDEN TURVAAMINEN TIETYILLE VIRANOMAISILLE JA ELINKEINONHARJOITTAJILLE

Katsomme, että 88 §:n soveltamisalan tulisi kattaa myös sähköverkkoyhtiöt. Sähköverkkoyhtiöiden näkökulmasta pykälää tulisi täsmentää siten, että säännöksen soveltaminen sähköverkon ylläpidon ja korjaamisen kannalta välttämättömään toimintaan käy nimenomaisesti ilmi. Sähkön siirto- ja jakeluverkkojen toimintakyky on yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittinen edellytys myös poikkeusoloissa, ja verkkoyhtiöt vastaavat käytännössä tästä välttämättömästä infrastruktuurista. Tämän vuoksi pykälää (ja tarvittaessa sen nojalla annettavaa valtioneuvoston asetusta) tulee selkeyttää siten, että sähköverkkoyhtiöt tunnistetaan yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömän toiminnan tuottajiksi ja siten ostolupajärjestelmän piiriin kuuluviksi toimijoiksi.

89 § VÄLTTÄMÄTTÖMÄN HYÖDYKETUOTANNON TURVAAMINEN

Katsomme, että 89 §:ssä asetuksella tarkemmin säädettävän rajoituksen tai kiellon tulee kattaa laajemmin myös koko sähköhuollon toimiala ja siten sähköverkkoyhtiöt. Tästä syystä pykälän 7 kohtaa tulee laajentaa koskemaan energiantuotannon ohella sähköhuollon varastointia, siirtoa ja jakelua, mukaan lukien näihin liittyvät raaka- ja polttoaineet sekä muut välttämättömät materiaalit ja hyödykkeet, joiden saatavuus on turvattava sähköverkon ylläpidossa ja häiriökorjauksissa poikkeusoloissa.

17 luku. Energia-, vesi- ja jätehuollon turvaaminen

17 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

124 § - POLTTOAINEIDEN SAANNIN VARMISTAMINEN TIETYILLE VIRANOMAISILLE TAI TIETTYYN TOIMINTAAN

Katsomme, että sähköverkkoyhtiöt (siirto- ja jakeluverkonhaltijat) tulee nimenomaisesti sisällyttää valtioneuvoston asetuksella määriteltäviin kriittisiin luovutuksensääjiin, jotta polttoaineiden saanti sähköverkon ylläpitoon ja häiriökorjauksiin välttämättömästi tarvittaviin varasähköjärjestelmiin ja huoltoajoneuvoihin voidaan turvata poikkeusoloissa.

127 § - SÄHKÖN TOIMITUKSEN KESKEYTTÄMINEN TAI SÄHKÖN KÄYTÖN KIELTÄMINEN

Pykälä antaa poikkeusoloissa valtioneuvostolle mahdollisuuden turvata kriittisten toimintojen sähkönsaannin keskeyttämällä toimituksia tai kieltämällä sähkön käyttöä muilta, myös pitkäkestoissa tai ennakoivissa niukkuustilanteissa.

Sekä 127 §:ssä tarkoitettujen keskeytysten että 128 §:n kulutuskiintiöiden vaihtoehtoisena toimenpiteenä tulisi mahdollistaa tehon rajoittaminen, silloin kun se on teknisesti mahdollista toteuttaa. Lähtökohtaisesti tehonrajoitus on teknisesti toteutettavissa mittarien avulla.

Korostamme, että normaaliolojen toimivaltuudet on rakennettu lyhytaikaisten tehopuolatilanteiden hallintaan, jossa priorisointiratkaisut tehdään viime kädessä VNA 981/2022 mukaisilla päätöksillä. Poikkeusoloissa rajoitustarve voi kuitenkin olla paikallinen tai jatkua pidempään, ja lisäksi voi syntyä tilanteita, joissa järjestelmävas- taava ei kykene tekemään rajoituspyyntöjä.

Tämän vuoksi lakiin tai asetuksenantovaltuuteen tulisi kirjata, milloin ja millä edellytyksillä jakeluverkonhaltija voi tai sen tulee toteuttaa toimituskeskeytyksiä omalla verkkoalueellaan sekä miten toimitaan, jos keskitetty ohjaus ei ole käytettävissä. Lisäksi toimeenpanossa tulisi mahdollistaa nykyisten, etukäteen sovittujen priorisointiryhmien hyödyntäminen, jotta rajoitukset voidaan toteuttaa teknisesti hallitusti myös pitkittyneissä tilanteissa.

Kannatamme säännöstä, jonka mukaan 127 §:n nojalla toteutettuun sähköntoimituksen keskeytykseen ei sovelleta sähkömarkkinalain vakiokorvausta. Lisäksi pykälään tai sen perusteluihin tulisi lisätä nimenomainen täsmennys siitä, ettei siirto- tai jakeluverkonhaltijalle synny myöskään vahingonkorvausvastuuta (suorat tai välilliset vahin- got), kun keskeytys toteutetaan velvoittavan viranomais määräyksen nojalla.

128 § - SÄHKÖN KULUTUSKIINTIÖ

Katsomme, että 128 §:ään tulee lisätä maininta mahdollisuudesta asettaa sähkön kulutuskiintiö myös alueellisena. Tämä on välttämätöntä, koska tilanteet voivat poiketa merkittävästi Suomen eri alueilla, esimerkiksi sähköjärjestelmän vikatilanteiden tai siirtoverkon osittaisen tuhoutumisen vuoksi.

Tiettyjen käyttäjäryhmien vapautus kulutuskiintiöstä tulee kuvata pykälätasolla selkeämmin. Nykyisistä perusteluista voi tulkita, että päätöksellä vapautetaan tietyt viranomaiset tai yhteisöt kiintiöstä, mutta tämä ei käy itse pykälästä riittävän selvästi ilmi.

Käyttäjäryhmien kiintiöiden määrittely tulee tehdä ennakkollisesti normaaliolojen kriittisyysluokitteluihin tukeutuen. Poikkeustilanteessa kiintiöitä ei ole mahdollista määrittää asiakaskohtaisesti jokaiselle erikseen, vaan kiintiöiden tulee perustua ennakkoon määritelyihin tyyppiratkaisuihin.

Caruna (Caruna Espoo Oy ja Caruna Oy)

Luonnos
17.2.2026**129 § - LOPPUKÄYTTÄJÄN SÄHKÖNTOIMITUKSEN JAKSOTETUT KESKEYTYKSET
KULUTUSKIINTIÖN YLITTYMISEN JOHDOSTA**

129 §:n osalta katsomme, että vastaava täsmennys (kuin 127 §:n perusteluissa) tarvitaan 129 §:n osalta: vakiokorvausten poissulkemisen lisäksi on säädettävä, ettei verkkoyhtiölle synny vahingonkorvausvastuuta viranomais määräykseen perustuvista keskeytyksistä. Valvontamallissa keskeytykset tulee huomioida siten, ettei verkkoyhtiölle kohdistu seuraamuksia viranomaisohjauksen toimeenpanosta.

Lisäksi haluamme nostaa esiin, että mittariohjattuun sähköntoimituksen keskeyttämiin liittyy merkittäviä teknisiä riskejä ja luotettavuushaasteita. Tilanteessa, jossa tuhansien mittareiden katkoreleitä ohjataan toistuvasti, mittareiden ja ohjausjärjestelmien toimivuutta on vaikea ennakoida ja varmistaa.

18 luku. Välttämättömien viestintä- ja postipalveluiden turvaaminen

18 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

134 § TELEYRITYSTEN ETUSIJAJÄRJESTYS

Katsomme, että 134 §:n osalta energiayhtiöt viankorjausresursseineen on lisättävä lisään viranomaisten lisäksi.

20 luku. Välttämättömän rakentamisen turvaaminen

20 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

VÄLTTÄMÄTTÖMÄN RAKENTAMISEN TURVAAMINEN (141-142 §)

Kannatamme sitä, että 141 §:ään ja 142 §:ään sisältyy poikkeus kiireellisiä energiahuollon rakennus- ja korjaustöitä varten (aloitus-/jatkamisluvan ja rakennustuotteiden ostoluvan tarve). Käytännössä sähköverkon häiriökorjauksissa voidaan joutua rakentamaan tilapäisesti tai pysyvästi uuteen sijaintiin (esim. sähköasema, leveämpi johtokatu) ja tekemään myös suojausrakentamista. Siksi sääntelyä ja/tai perusteluja tulisi täsmentää niin, että tarvittavat luvat sekä alueiden käyttöön liittyvät oikeudet (kulku-, sijoitus- ja käyttöoikeudet) voidaan järjestää poikkeusoloissa nopeasti ja viiveettä.

HE-luonnoksen yleisperustelut

Muut HE-luonnoksen perusteluja koskevat huomiot:

VAIKUTUKSET SÄHKÖVERKKOYHTIÖIDEN TOIMINTAEDELLYTYKSIIN JA KUSTANNUKSIIN

Yleisesti toimintaedellytysten osalta haluamme tuoda esiin, että valmiuslain mietinnön mukaiset velvoitteet voivat sähköverkkoyhtiöiden näkökulmasta aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia (mm. varautumisen tehostaminen, tietojärjestelmämuutokset, viestintävelvoitteet sekä mahdolliset jakelun rajoitus- ja keskeytystoimenpiteet).

Tulisi myös pohtia, tulisiko verkonhaltijoilla olla velvoite korvaavan verkkokapasiteetin ennakoivaan rakentamiseen sekä varmuusvarastojen ylläpitoon ja samalla taata valvontamallin kautta niihin tarvittavat taloudelliset resurssit.

SÄHKÖHUOLLON PRIORISOINTI HYÖDYKKEIDEN JA PALVELUIDEN SÄÄNTELYSSÄ

Uudessa valmiuslaissa energiahuolto on oma lisätoimivaltuuksia koskeva kokonaisuutensa. Sähköhuollon turvaaminen on poikkeusoloissa yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittistä. Näkemyksemme mukaan sähköverkkoyhtiöiden rooli ja käytännön tarpeet (mm. välttämättömät materiaalit, varaosat, palvelut ja niihin liittyvä logistiikka) jäävät kuitenkin useissa säännöksissä liian heikosti tunnistetuiksi, mikä voi johtaa tulokinnanvaraisuuksiin ja viiveisiin säännöstelytilanteissa.

Katsomme, että sähkön siirto ja jakelu tulee nimenomaisesti priorisoida hyödykkeiden ja palveluiden säännöstelyssä, ja toimijoille tulee jo normaalioloissa selkeyttää välttämättömien hyödykkeiden ja palveluiden kohdentamisen periaatteet niukkuustilanteissa, jotta varautumisen riittävyttä voidaan arvioida. Lisäksi sähköhuollon toimijoiden priorisointi tulee huomioida johdonmukaisesti myös tele- ja tietoliikenteen, rakentamisen sekä maksuliikenteen sääntelyssä ja niitä täsmentävissä asetuksissa.

SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET JA JÄRJESTELMÄVAATIMUSTEN TÄSMENTÄMINEN

Valmiuslain lisätoimivaltuuksiin liittyy useille viranomaisille ja myös energia-alan toimijoille uusia tai muuttuvia täytäntöönpano- ja valvontatehtäviä, joihin on varauduttava jo normaalioloissa. Katsomme, että sähköverkkoyhtiön näkökulmasta lakiluonnokseen tarvitaan selkeät siirtymäsäännökset. Lakiehdotuksessa sähköverkkoyhtiöille asetetut velvoitteet edellyttävät merkittäviä tietojärjestelmämuutoksia ja prosessien uudelleenrakentamista. Tällaisia ovat erityisesti sähkön kulutuskiintiöiden määrittely ja niistä viestiminen sekä kiintiön ylittämisestä seuraavien jakelunkeskeytysten toteuttaminen.

Ilman asianmukaista siirtymäaika yhtiöt asetettaisiin tilanteeseen, jossa säädettyjen velvoitteiden täyttäminen ei ole käytännössä mahdollista. Kun osaan velvoitteista kytketty rikosoikeudellinen virkavastuu, huolellinen valmistelu on erityisen tärkeää.

Valmiuden rakentaminen edellyttää järjestelmien kehittämistä tavalla, joka aiheuttaa merkittäviä kustannuksia. Tämän vuoksi säännöksissä ja/tai perusteluissa tulisi täsmentää, mitä toiminnallisuuksia ja suorituskykyä järjestelmiltä edellytetään (esim. mitä tietoja kiintiöiden laskenta edellyttää, miten viestintävelvoite toteutetaan, millä aikataululla ja missä laajuudessa keskeytykset on kyettävä tekemään), jotta verkkoyhtiöt voivat suunnitella toteutukset, arvioida kustannukset ja varmistaa vaatimustenmukaisuuden siirtymäajan puitteissa.

VAHINGONKORVAUSVASTUU JA KOHTUUTTOMIEN SEURAAMUSTEN EHKÄISY

Valmiuslain nojalla viranomais määräyksestä toteutettavien sähköntoimituksen keskeytysten osalta tulee selkeyttää, että verkkoyhtiölle ei synny vakiokorvaus- eikä myöskään vahingonkorvausvastuuta (suorat ja välilliset vahingot), ja että tällaiset keskeytykset käsitellään myös sähköverkkotoiminnan valvontamallissa siten, ettei viranomais määräysten toimeenpanosta aiheudu verkkoyhtiölle kohtuuttomia taloudellisia seuraamuksia.

RIKOSOIKEUDELLINEN VIRKAVASTUU JA VASTUUNJAKO

Valmiuslain nojalla asetettujen veloitteiden laiminlyönti voi olla osin rikosoikeudellisesti rangaistavaa. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset julkisten hallintotehtävien hoitamiseen kohdistuvasta virkavastuusta. Verkonhaltijoiden osalta säännökset verkonhaltijan palveluksessa olevaan henkilöön sovellettavasta rikosoikeudellisesta virkavastuusta säänneltäisiin 17 luvun 127-129 §:ssä.

Oudoksumme sitä, että rikosoikeudellinen virkavastuu ulotettaisiin yksityiseen toimijaan ja käytännössä verkkoyhtiön palveluksessa oleviin työntekijöihin julkisen hallintotehtävän toimeenpanon yhteydessä. Tämä hämärtää vastuunjakoja yksittäisen työntekijän ja yhtiön välillä.

Työryhmän mietintö

Muut työryhmän mietintöä koskevat yleiset huomiot:

Pykälän 127 §:n perusteluissa todetaan, että kiertävät keskeytykset toteutettaisiin muuntopiireittäin. Käytännössä tämä ei ole useinkaan toteuttamiskelpoinen muuntopiirien suuren määrän vuoksi, vaan kiertävät katkot joudutaan toimeenpanemaan johdolahdöittäin tai muulla verkon rakenteeseen soveltuvalla tavalla. Katsomme, että perusteluja (ja tarvittaessa asetuksenantovaltuutta) tulisi täsmentää siten, että kiertävät sähkökatkot voidaan toteuttaa verkkoyhtiön teknisesti tarkoituksenmukaisimmaksi katsomalla tavalla.